

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs IV. Vtrum in Angelo sit intellectus agens & poßibilis. art. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

sphaeras de vna in aliam sex mutationibus instantaneis. Et cum inter quaecumque duo instantia illorum sex mediet tempus, in quo non mutatur, utique inter mutationem & mutationem interponet quietem temporis intermedij.

QVÆSTIO LIV.
De cognitione Angelorum.
ARTICVLVS I.

Vtrum intelligere Angeli sit eius substantia.

ACTENVS egit D. Thomas de substantia Angeli, tum in se, tum per comparationem ad corpus assumptum, ad locum, & ad motum localem. Deinceps differit de his, quæ ad Angeli cognitionem spectant. In hac verò quaestione disputat de actu intelligendi Angeli, & de facultate ad cognoscendum.

Auerrois & Aristotelis sententia.

Occasionem quaestioni, quam in hoc primo articulo proponit, tribuit Commentator 12. Metaph. textu 51. dum asseruit, *intelligere Angelorum non esse quippiam distinctum ab eorum substantia, & essentia: sicut in Deo non distinguitur.* Eademque videtur fuisse sententia Aristotelis in eo loco ac alibi.

Conclus. D. Tho. negans.

Conclusio est. Intelligere Angeli nequaquam est ipsius substantia & essentia, sed quid ab ea distinctum. Præter rationes D. Thomæ hoc loco, probari potest. Primò, quia in rebus creatis intelligere est vera actio immanens, per quam vitaliter exprimitur imago rei cognoscendæ, seu verbum, vt quaest. 12. & 27. art. 1. ostendimus, estque proinde idem re cum verbo, vt ibidem dictum est: cum ergo Angelus sit res creata, sanè intelligere illius erit quippiam ab eo distinctum tamquam actio à principio illius efficiente, & tamquam accedens à substantia, in quam recipitur. Imò sicut verbum est quippiam distinctum realiter ab intellectu angelico, substantia Angeli, & specie obiecti, à quibus efficienter produci- tur: ita intelligere Angeli (quod cum verbo tamquam actio cum suo termino est idem secundum rem, distinctum ab eo solum formaliter) erit quippiam realiter distinctum à substantia, & intellectu angelico. Secundò in nobis intelligere non est nostra substantia & essentia, vt Commentator & Aristoteles concedit, alioquin semper intelligeremus, cum substantia & essentia nostra nequeat à nobis separari: ergo pari ratione in Angelis intelligere nõ est eorum substantia & essentia, sin minus desistere numquam possent à cognitione eorum omnium quæ possunt cognoscere, neque possent addiscere quicquam de nouo. Tertio, volitio Angeli non est substantia & essentia Angeli, alioquin neque libero pradii essent arbitrio, neque peccare possent suapte natura: ergo neque intellectio. Patet consequentia, cum sit par ratio vtrobique. Denique conclusio est notior, quam vt probationibus indigeat, illique probate tenentur contrarium, qui id affirmant. Ad quod suadendum, nec veriuilem quidem rationem aliquam adducunt.

Obiectio.

Neque verò quisquam nobis obiciat, quod si postrema nostra ratio quicquam probaret, posset simili modo concludi in Deo, in quo ipsius velle est ipsius essentia, non esse etiam libertatem arbitrij. Ne, inquam, id nobis obiciat. Quoniam que in Deo supra nostrum captum, demonstrationibus permoti confitemur, propter illius non solum, infinitam, sed etiam illuminatam, perfectionem, nempe velle

A hoc, aut illud liberè, solum addere supra volitione, qua seipsum naturaliter vult, respectum rationis ad res liberè volitas, nescientes in hac vita explicare, quid sit ratio fundandi eiusmodi respectus, nõ sunt in exemplum afferenda, dum de Angelis creaturis finitis & limitatis est sermo, quin potius de illis finitis ac limitatis tamquam quippiam luminis naturali euidentis reputandum est, si eorum velle sit omnino idem cum sua substantia & essentia, esse illis omnino naturale, carereque prorsus libertate arbitrij ad volenda ea quæ volunt.

B ARTICVLVS II.

Vtrum intelligere Angeli sit eius esse.

CONCLUSIO. Intelligere Angeli non est esse Angeli. Probat, intelligere Angeli est actio immanens: esse verò Angeli non item: ergo intelligere Angeli non est esse Angeli. Præterea esse est vnus rationis in vnoquoque Angelo: intelligere verò diuiditur in scire, & opinari, quæ distinguuntur specie: ergo non sunt idem. Item esse præsupponitur ad hoc, vt Angelus intelligat, & non è contrario: ergo non sunt idem.

ARTICVLVS III.

Vtrum potentia intellectiva Angeli sit eius essentia.

VÆ hoc loco dici poterant, dicta sunt 2. de Anima, cap. 3. vbi ostendimus potentias omnes efficientes substantiarum creaturarum, distinguí realiter ab ipsorum substantiis. Alia quæ tangit Caietanus disputata sunt 2. de Anima, cap. 4. 2. Physicorum, ac alibi apud Aristotelem.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Angelo sit intellectus agens & possibilis.

CONCLUSIO D. Thomæ est. In Angelo non est intellectus agens, neque possibilis, nisi æquiuocè. Hanc probat in argumento, sed contra, quoniam intellectus agens, & possibilis constituuntur in rebus comparatione phantasmatum: ea namque potentia, quæ recipere potest species intelligibiles à phantasmatis, vt earum interuentu intelligat, earens dicitur intellectus possibilis, aut patibilis, quatenus pati potest eiusmodi species recipiendo, & quatenus per eas reducitur ad actum primum ad intelligendum: ea verò potentia, quæ concurrento efficienter vnà cum materialibus phantasmatis, ea euehit, vt in intellectu possibili imprimatur species merè spirituales, intellectus agens appellatur: sed in Angelo non sunt phantasmata: ergo neque intellectus agens, neque possibilis, nisi æquiuocè.

Angelus ex D. Thomæ sententia nõ habet agentem intellectum.

Obserua D. Thomam velle, vt nullo modo conueniat Angelis intellectus agens: ed quod ratio, quæ nos cogit illum in nobis admittere, locum in Angelis non habeat. Etenim in nobis constituitur, quia cum possibilis noster intellectus mediantibus phantasmatis accipiat species à rebus: phantasmata autem sola, vt pote materialia, producere eas non possunt, ed quod spirituales sunt, & longè excellentioris nature.

Solutio.

natura, nullumque agens minus perfectum possit se solo producere effectum nobiliorem se, necessarium fuit concedere in nobis potentiam quamdam spirituales, quae in anima immediate resideret, ut coniuncta phantasmatibus, una cum illis produceret species intelligibiles, quam potentiam intellectum agentem appellamus. At verò cum in Angelis phantasmata non sint, atque ex mente D. Thomae species omnium, quae possunt cognoscere, in quo instanti conditi sunt, à Deo acceperint, & non à rebus, & necessaria prorsus non fuit in eis talis potentia: quare cum Deus, & natura nihil frustra efficiant, concedendus non est in illis agens intellectus, sed omnino negandus.

Intellectum verò possibilem eatenus D. Thomas negat convenire Angelis, quatenus in eis non datur facultas intelligendi, quae aliquando non habeat species intelligibiles, sitque proinde in potentia ad illas recipiendas, ob quam causam facultas nostra intelligendi intellectus possibilis nuncupatur: non tamen negat D. Thomas facultatem in Angelis, quae efficienter intelligant, recipiantque de novo intellectu, & quae ad species, quas congenitas, & à Deo infusas habent, comparetur tamquam potentia ad actum, cum quo perpetuo est coniuncta: non secus ac materia caeli perpetuam habet coniunctionem cum forma caeli, ad quam nihilominus tamquam potentia ad actum confertur. Eiusmodi verò potentiam ait D. Thomas, a quoque appellari in Angelo intellectum possibilem: eò quod non in eo sensu, in quo paulò ante nostrum intellectum possibilem nuncupari explicauimus, intellectus angelicus possibilis dicatur. Haec sunt quae D. Thomas toto hoc articulo explicare intendit.

Scoti sententia tribuens Angelis intellectum agentem.

Scotus in 2. dist. 3. quaest. vltima, & dist. 9. ad argumenta 2. quaest. 1. adstruit in Angelo intellectum agentem & possibilem. Arbitratur namque Angelum accipere cognitionem, specie à rebus, saltem si de cognitione & speciebus rerum singularium sit sermo: Vnde, inquit, cum singularia rerum materialium producere nequeant tamquam tota, precipue agentia, species sui in intellectum angelicum, eò quod res materialis attingere non possit productionem rei mere spiritualis tamquam agens precipuum, consequens est, ut non secus ac in nobis conceditur intellectus agens, qui coniunctione sua cum phantasmatibus producat una cum illis species intelligibiles in intellectum possibilem, concedi etiam debeat in Angelis, qui sui coniunctione cum rebus ipsis materialibus, aut cum speciebus, quas res materialis effundit in medium, una cum illis producat species intelligibiles in intellectum Angelis. Vnde vltimè sequitur, ut non secus in Angelo concedendus sit intellectus possibilis, qui interdum simili modo sit potentia, ut species rerum, quas cognoscere debet, recipiat, quo intellectus noster.

Confirm. 1.

Confirmat Scotus suam sententiam primò: quia potentia efficiens, quae in creatura inferiori non est imperfectio: sed potius perfectio, deneganda non est creaturae superiori, quae in eo gradu, ad quem ea potentia pertinet, sit superior, sed intellectus agens pertinet ad gradum intellectuum: in eoque gradu Angelus est superior, quam homo: cum ergo in homine sit intellectus agens, nec sit in eo imperfectio, sed perfectio: sanè Angelo denegari non debet.

Secunda.

Secundò, quoniam si Deus concrearet in anima nostra species rerum omnium, quas potest intelligere, adhuc in ea esset intellectus agens & possibilis, quandoquidem fuit in Christo, non obstante quod in instanti suae conceptionis sacratissime ac-

ceperit species omnium rerum per scientiam infusam: fuit etiam in Adamo, esto statim à principio suae creationis similiter rerum omnium scientiam habuerit: ergo ex eo quod Angelus sit praeventus à Deo, ab eoque acceperit species rerum omnium, quas intelligere poterat, denegari non debet Angelo tam intellectus agens, quam possibilis, quibus per seipsum acquirere posset rerum species, si praeventus à Deo non fuisset.

Addi potest tertium argumentum collectum ex Aureolo apud Capreolum in 2. dist. 3. quaest. 2. in argumentis contra tertiam conclusionem. Intellectus Angeli est potentia passiva comparatione intelligibilium specierum, quibus intelligit: si ergo non datur intellectus agens, quo Angelus reducere possit suum intellectum de potentia ad actum harum specierum, dabitur in rerum natura potentia aliqua passiva naturalis, cui nulla respondeat potentia activa naturalis, quae in actum reduci queat, quod est absurdum. Conclusio probatur, quia nihil naturale datur in rerum natura, quod educere possit intellectum Angelicum de potentia in actum harum specierum intelligibilium, si tollas ab Angelo intellectum agentem.

Si vera est sententia D. Thomae, quae affirmat Angelicum intellectum suapte natura non accipere species à rebus, sed à Deo una cum natura per creationem, id quod inferius, ubi quaedam alia adducuntur argumenta, quae praedictis in locis Scotus conficit, est discutendum, sanè vera est sententia, quae hoc loco asseuerat non dari in Angelis intellectum agentem. Si namque intellectus agens ea sola est potentia, quae ex phantasmatibus producere potest species intelligibiles, utique cum Deus & natura nihil efficiat frustra, Angelique suapte natura phantasmata non habeant, neque etiam eiusmodi potentiam habebunt. Quòd si nomine intellectus agentis, ea quoque potentia intelligatur, quae ex rebus ipsis, aut ex speciebus, quas in medio produciunt, producere possit species intelligibiles, qualem eam Scotus constituit, utique haec duo reciprocan- tur, Angelum accipere species à rebus, & esse in eo intellectum agentem. Supponentes ergo interim opinionem D. Thomae, ad argumenta Scoti in hunc modum est respondendum.

Ad primum concedenda est maior de potentia, quae ita est perfectio, vt imperfectionem non supponat. Neganda est verò de potentia, quae ita est perfectio, vt in ea natura cuius est perfectio supponat imperfectionem, in cuius subsidium à Deo & natura tributa sit: talis namque potentia non cernitur in natura superiori, quae eam imperfectionem non habet. In re autem proposita, quae rationalis anima ad eò est imperfecta, vt speciebus à rebus materialibus acceptis tamquam sibi proportionatis ad intelligendum indigeat, confertur ei ab auctore naturae spiritualis vis, quae eas possit elicere, quam vim appellamus intellectum agentem: sicut etiam ob eandem causam confertur ei corpus ornatum sensibus, vt accommodatè ad suam naturam possit inde eas species educere. At verò quia Angelus eiusmodi speciebus non indiget, utpote altioris habens intelligendi modum, per influxum videlicet specierum sublimioris naturae, quas Deus infundit, sanè sicut sensus non accipit, quibus rebus materiales quasi defaecarentur, aptioresque fierent, vt intelligerentur, sic quoque vim quae à rebus species intelligibiles educeret, non accipit. Quo loco notandum est, si argumentum Scoti aliquid probaret, colligeret etiam in Deo optimo maximo constituendum esse intellectum

lectum agentem, cum intelligat, perfectiorque multo sit rebus omnibus intelligentibus creatis. Multa ergo, quae in rebus inferioribus, spectata eorum natura particulari sunt perfectiones, in rebus superioribus essent imperfectiones. Sic sensus, qui comparatione animalium sunt perfectiones, comparatione Angelorum essent imperfectiones. Quod idem dicendum est de intellectu agente comparatione hominum & Angelorum.

Ad secundum. Ad secundum concessio antecedente, neganda est consequentia. Anima namque nostra suapte natura apta est accipere species à rebus. Vnde ex eo, quod supernaturaliter per accidens illi infundantur, vel species eiusdem rationis cum illis, quas per seipsam poterat comparare, ut Adamo infusa sunt, vel aliae alterius rationis, quales sunt, quas anima Christi accepit, non propterea denegari illi debuit intellectus agens: liquidem illi suapte natura debetur. Cum vero Angelus ex se aptus non sit accipere vllas species à rebus, sed solum à Deo per infusionem, tribui illi non debuit intellectus agens ab autore natura, nec infusio, qua illis in instanti creationis Deus species infudit, dicitur proprie praeventio, quemadmodum dicitur infusio specierum, quae Adamo facta fuit, quippe cum Angelus successu temporis non poterit, vel illas, vel alias similes comparare per seipsum, ut poterat Adamus.

Species intelligibiles non ita Adamo infusa ut Angelo. Ad tertium.

Omnipotencia passiva naturalis respondere actum quomodo intelligentium.

Notitia vis in Angelis qua.

ARTICVLVS V.

Virum in Angelis sit sola intellectiva cognitio.

CONCLUSIO est. In Angelo non est alia cognitio, quam intellectiva. Probat, ex potentis cognoscentibus, solus intellectus non residet in organo corporeo: vites vero omnes sentientes tam internae, quam externae in organo corporeo sedem habent. **F**ed in Angelis non est corpus: ergo est sola intellectiva cognitio, quam comitatur voluntas, quae est etiam in Angelo, & vtramque consequitur vis ad mouendum, siue in Angelo distincta sit ab intellectu & voluntate, siue non, ut hoc loco innuit D. Thom.

Illud tamen animaduertendum est, si dicamus in Angelo vim ad mouendum distinctam non esse à voluntate, potentiam ipsam voluntatis non esse id, quod immediatè efficit motum, vel substantia Angelis, vel rei externae, quam Angelus moueat: sed id

Molina in D. Thom.

A quod immediatè efficit motum. **A**se impulsim quo Angelus suam substantiam impellit, aut rem externam: mediante autem actu voluntatis, non quocumque, sed qua efficaciter vult se impellere, aut rem externam sibi coniunctam, efficit immediatè impulsim illum, tamquam principio quo instrumentali talis impulsim immediatè effectiuo. Cum verò actus ille finitus sit, ac liber, efficere non potest infinitum impulsim, sed certum & limitatum. Præterea, infra maximum quem potest efficere, efficit maiorem vel minorem, prout voluntas Angeli elicerit actum, quo tantum vel tantum velit impellere, aut suam substantiam, aut rem externam.

B Confirmari potest conclusio huius articuli, quoniam sicut ea animalia, quae sunt infra hominem, pollent solum viribus sensitiuis, homo verò, qui medijs est inter cetera animalia & Angelos, vires habet sentientes & potentiam ad intelligendum, verum hanc secundum alteram tantum sui partem, nempe secundum animam: sic quoque concedens erat, ut natura homine superior, qualis est Angelica, sola potentia ad intelligendum ornaretur, essetque secundum se totam intellectualis. Quia verò Angeli secundum se totos intellectuales sunt, appellari confueverunt, tum intellectus, tum etiam mentes, id est, res merè intellectuales.

QVÆSTIO LV.

De medio cognitionis Angelica.

ARTICVLVS I.

Virum Angeli cognoscant omnia per suam substantiam.

DISSEMIT tota hac quaestione de medio, quod ita Angelo est ratio cognoscendi res, ut cum intellectu concurrat ad cognitionem tamquam species intelligibilis, siue sit vera species, siue non, sed instar illius concurrat. Atque hoc primo articulo quaerit, an quemadmodum Deus cuncta, quae cognoscit per suam essentiam concurrentem instar speciei intelligibilis cognoscit: sic quoque Angelus cuncta, quae cognoscit, cognoscat per suam substantiam simili modo concurrentem, ita ut in Angelo nulla alia intelligibilis species necessaria sit, ut quaecumque obiecta cognoscat.

Sensus quaestiois.

Angeli non omnia per suam substantiam cognoscere.

E Conclusio est. Angeli non omnia cognoscunt per suam substantiam, sed ad id indigent aliquibus speciebus, quibus perficiantur. Hanc probat primò in argumento, sed contra autoritate Dionysij 4. cap. de diuinis nominibus, ubi ait: *Angeli illuminantur rationibus rerum*, id est, similitudinibus & speciebus eorum, quae cognoscunt, quò sit, ut non cognoscant omnia per suam substantiam, sed per species. In translatione Perionij locus ille Dionysij habet in hunc modum. *Vi mentes prestantissimo modo intelligunt, eorum que sunt rationes discerni diuina sibi accommodata illustratione.* Porro illustratio diuina, ut Angeli res cognoscant naturaliter, non est alia, quam infusio specierum quibus eas percipiant.

Secundò eam probat, quoniam licet id, quo intellectus, tamquam specie intelligibili, aut eius locum habenti intelligit, comparatur ad actum intelligendi tamquam principium efficiens, quod vni cum intellectu producit intellectionem: ad intellectum

B b b

lectum